

Impact ongelijk speelveld energieprijzen op grafimediabranche

Middels deze longread geeft het KVGO inzicht in de uitdagingen van zijn leden in relatie tot het ongelijke speelveld door de verschillende invulling van het Europese steunkader door de individuele lidstaten.

De meer dan 1.000 bedrijven in de grafische sector worden op dit moment geconfronteerd met grote uitdagingen als gevolg van zowel de beschikbaarheid van energie alsook de exponentieel gestegen energiekosten. De fors oplopende bedrijfskosten houden steeds langer aan waardoor de KVGO-leden steeds verder in het nauw worden gedreven. Tegelijkertijd voelen bedrijven in de grafische sector zich in de kou gezet door het ongelijke speelveld waarin ze momenteel moeten opereren.

Analyse ontwikkeling energieprijzen

De gasprijzen begonnen in 2021 te stijgen en stegen versneld na de Russische invasie in Oekraïne. Tussen januari 2019 en december 2021 was de gemiddelde gasprijs 23,54 euro/MWh, maar sinds januari tot september 2022 is de gemiddelde prijs 140,75 euro/MWh. Daarmee zijn de gemiddelde prijzen in die periode ongeveer 6 keer zo groot geworden. De hoge gasprijzen waren tevens aanjager van hogere elektriciteitsprijzen. De elektriciteitsprijzen volgden grotendeels de ontwikkeling van de gasprijzen in deze periode. Ten opzichte van het gemiddelde in januari 2019 tot december 2021 zijn de energieprijzen in 2022 (januari tot september) meer dan verviervoudigd.

Deze stijging van de energieprijzen werkt door in de prijzen van veel verschillende materialen gebruikt door onze bedrijven. Kostenstijgingen voor grafimediabedrijven zijn niet alleen beperkt tot de directe energiekosten, de hoge prijzen voor gas en elektra werken ook indirect door in prijzen voor materialen. Dat gaat met name om grondstoffen waarvoor sprake is van een energie-intensief proces om de grondstoffen te maken, zoals bij de productie van papier en karton. Daar zijn de prijzen tot wel 70% gestegen in het afgelopen jaar.

De prijsstijgingen worden gedreven door meerdere, zowel incidentele als structurele, oorzaken. De gasprijzen stegen door de wereldwijde vraag naar gas en energie in de nasleep van de lockdowns die werden opgelegd door de Covid-pandemie. De spanningen tussen Rusland en de EU in 2021, en de Russische invasie in Oekraïne sinds februari 2022, zorgden voor een daling van het aanbod naar gas.

De energieprijzfluctuaties zijn in Europa relatief groot als gevolg van de afhankelijkheid van Russisch aardgas. In Europa zijn de energieprijzen sinds de zomer van 2021 sterker gestegen dan in andere delen van de wereld. De gasprijzen zijn namelijk in Europa en Azië veel harder gestegen dan in de VS. Voor de elektriciteitsprijzen zijn er sinds 2021 ook grote verschillen ontstaan tussen de continenten. Binnen Europa zijn er beperktere verschillen in prijsontwikkeling, maar het blijkt dat de fluctuaties in Nederland relatief groot zijn geweest ten opzichte van andere West-Europese landen.

Op basis van marktprijzen is de verwachting dat energieprijzen structureel op een hoger niveau zullen blijven in de komende jaren. De extreme pieken van het afgelopen jaar zijn

met name te wijten aan een deels tijdelijke factor, namelijk de oorlog. De structureel hogere prijzen ten opzichte van de periode voor 2021 laten zien dat we onderliggend te maken hebben met een schaarste van energie in zijn algemeenheid.

Impact op de grafische sector

In de grafische sector hebben de gestegen energieprijzen geleid tot een aanzienlijke stijging van de productiekosten. Zo betaalden de deelnemers van ons eigen energiecollectief (Stichting Energie Inkoop - SEI) in 2020 nog een vaste prijs van 5,6 ct/kWh vast. Dit jaar schommelde de prijs tussen de 17,7-46,4 ct/kWh piek voor groene stroom. Maar ook de variabele kosten per eenheid, waarin naast energiekosten onder andere ook materiaalkosten zijn meegenomen, zijn gestegen met +- 33%.

Veel van de grafimediabedrijven kunnen deze kostenstijgingen slechts in beperkte mate doorberekenen aan hun klanten.

In onze sector concurreren Nederlandse bedrijven met concurrenten uit landen waar de energieprijzen minder gestegen zijn. En waarbij vooral ook sprake is van overheden die met fors hogere steunmaatregelen en overheidsinterventies in de markt interveniëren. Hierdoor is er nu wel degelijk sprake van een ongelijk speelveld omdat concurrerende spelers in bijvoorbeeld de ons omringende landen substantieel lagere energiekosten hebben door de geleverde staatssteun, het invoeren van een prijsplafond en/of andere overheidsinterventies.

Zo krijgt de industrie in Duitsland van 1 januari 2023 tot eind april 2024 een maximum tarief van 7ct/kWh voor de eerste 70 procent van het verbruik van vorig jaar. In Frankrijk heeft 75% van de energierekening een gegarandeerde prijs, slechts een kwart van de energierekening is daardoor afhankelijk van de marktprijzen. Terwijl we in Nederland met moeite een leverancier kunnen vinden en we volledig afhankelijk zijn van de marktprijs. Dit leidt er ook toe dat duurzame energie niet vanzelfsprekend is. Zo is voor het eerst sinds haar bestaan duurzaam geproduceerde energie voor de deelnemers van ons energiecollectief (SEI) een keuze in plaats van de standaard.

Daarnaast stellen we vast dat veel van de bedrijven in de grafimediabranche onder de TEK-regeling horen, maar onder meer door de sterke stijging van de papierprijzen er niet onder vallen. De omzet is immers wel gestegen, maar de winsten zijn verdampt of er is sprake van verlies. Bovendien hebben ondernemers in de grafimediabranche te maken met een relatief elastische vraag: als de prijs omhoog gaat, daalt de vraag snel. Bij relatief elastische producten dalen volumes als gevolg van prijsstijgingen, wat kan leiden tot inkrimping in de vorm van faillissementen of stopzetting.

Tot slot is er vaak sprake van contractuele beperkingen die de mate van doorberekening op korte termijn beperken.

Verduurzaming als oplossing?

Traditioneel gezien is de grafische sector al een koploper op gebied van duurzaam ondernemen. En ook in deze tijden nemen we als sector onze verantwoordelijkheid. Kan het nog sneller verduurzamen van de grafische sector dan een instrument zijn om de concurrentiepositie te verstevigen? Hierbij zien we dat de mogelijkheden om op korte termijn het energieverbruik drastisch te verminderen voor veel van onze bedrijven beperkt zijn.

Zo is het behalen van schaalvoordelen niet realistisch in een krimpende markt. Ten tweede hebben grafimediabedrijven weinig invloed op de karakteristieken van aanvragen (zoals bijvoorbeeld oplagegroottes). En ten derde vereisen inspanningen op de korte termijn ook grote, kapitaalintensieve investeringen in andere productietechnologieën die op korte termijn niet makkelijk te realiseren zijn.

Op de langere termijn zien we als sector wel mogelijkheden. Zo kunnen er investeringen worden gedaan in alternatieve drukpersen of droogtechnieken. Ten slotte kan er worden geïnvesteerd in bijvoorbeeld zonnepanelen. Maar dit vereist wel significante investeringen die niet altijd haalbaar zijn. Bij de lange termijn oplossingen treden er bovendien ook knelpunten op qua haalbaarheid, namelijk dat de implementatie afhankelijk is van het krijgen van subsidie en voldoende netcapaciteit. Deze opties hebben op de korte termijn ook geen financiële impact voor onze bedrijven.

Wat moet er volgens ons gebeuren?

De enige manier om de energieprijzen structureel te verlagen is het vergroten van het aanbod van energie en het verminderen van de vraag. De overheid speelt hier een belangrijke kader stellende rol. Echter, een structurele aanpassing van vraag en aanbod kost tijd, terwijl de gevolgen van hoge energieprijzen op korte termijn groot kunnen zijn voor individuele ondernemingen.

Het Kabinet heeft aan de Tweede Kamer toegezegd om in de maand december te komen met een brief over maatregelen omtrent de brede basisindustrie. Met enig ongeduld en de nodige klem willen wij de Nederlandse overheid oproepen om niet nog meer tijd te verliezen en de belangen van de grafimediabranche specifiek, en de brede maakindustrie in het algemeen, voorop te stellen in het door haar te voeren beleid. Want enkel door de internationale verschillen weg te nemen kan het ongelijke speelveld – waarvan nu reeds sprake is – worden weggenomen.

Op dit moment is het voor veel van onze bedrijven immers niet meer de efficiëntie die bepaalt waar er geproduceerd wordt, maar het door het kabinet gevoerde beleid. Een Europese aanpak heeft de grote voorkeur, maar Nederland moet voorkomen dat onze maakindustrie op grote achterstand raakt.

In onze ogen is het onontbeerlijk dat we niet meegaan in een subsidierace tussen Europese landen, maar aan het versterken van elkaar door het in stand houden van een gelijk speelveld. Want enkel met een verenigd Europa kunnen we ook de mondiale concurrentie met andere werelddelen aan.

Enkel op die manier kunnen onze ondernemers hun productie en omzet behouden en zo bijdragen aan de werkgelegenheid van circa 18.000 medewerkers die samen met elkaar een vitale rol in onze economie en samenleving vervullen. Want met een jaarlijkse omzet van +- 2,8 miljard euro is Nederland niet alleen het derde grootste exportland van grafische producten.

Bovenal vervullen we een essentiële rol in de informatievoorziening in Nederland. Waarbij onze bedrijven via onder meer sign, zeefdruk, verpakkingen en informatief drukwerk producten en diensten voorzien aan de zorg, cruciale overheidsprocessen,

voedselverpakkingen en dergelijke meer. Samen met elkaar kleuren we zo Nederland via het drukwerk dat we produceren.

Wij hopen dat beleidsmakers samen met ons en onze leden deze doelstelling willen onderschrijven en toepasselijke maatregelen zullen nemen.

Uiteraard gaan wij graag het gesprek aan met beleidsmakers over de impact hiervan op onze bedrijven.

Met vriendelijke groet,

Dick Naafs
Voorzitter KVGO

Brecht Grieten
Directeur KVGO